

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa D.P. i W.P.
przeciwko Bankowi S.A. w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku S.A. w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z 26 czerwca 2024 r., IX Ca 469/24,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od Banku S.A. w W. na rzecz D.P. i W.P. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanej do dnia zapłaty.

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 czerwca 2024 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie z powództwa D.P. i W.P. przeciwko Bankowi S.A. w W. o ustalenie i zapłatę, na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z 5 marca 2024 r., X C 117/24, oddalił apelację (pkt I), zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 2700 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą (pkt II).

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji, zaskarżając ten wyrok w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które pozwana sformułowała w formie następujących pytań:

- 1) czy możliwe jest jednoczesne stosowanie przepisów obarczonych sankcją bezwzględnej nieważności czynności prawnej z przepisami dotyczącymi zwykłej nieważności czynności prawnej (wynikającej z ochrony konsumenckiej) oraz, która z powyższych sankcji wadliwości czynności prawnych ma pierwszeństwo w badaniu umów kredytów denominowanych do waluty franka szwajcarskiego, mając na uwadze charakter *lex specialis* art. 385¹ § 1 - 3 k.c. oraz uprawnienie do wyrażenia przez konsumenta następcej zgody na związanie abuzywnymi postanowieniami?;
- 2) czy dopuszczalne jest w polskim porządku prawnym przyjęcie sankcji nieobowiązywania umowy, gdy art. 385¹ § 2 k.c. wprost stanowi, że strony są związane umową w pozostałym zakresie (tj. z wyłączeniem postanowienia uznanego za niedozwolone), a jeśli tak, to jak należy rozumieć sankcję nieobowiązywania umowy w rezultacie wyłączenia nieuczciwych warunków umownych, w szczególności, czy sankcja braku obowiązywania umowy jest równoznaczna z nieważnością bezwzględną i uzasadnia zastosowanie art. 58 § 1 k.c., czy też jest to sankcja unieważnialności, która może nastąpić jako rezultat konstytucyjnego orzeczenia sądu?;
- 3) czy realizacja przez bank zgodnie z art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1646; dalej jako: „pr. bank.”) ustawowego obowiązku publikowania stosowanych kursów walut (kursu kupna/kursu sprzedaży) w tabelach kursowych nie ogranicza możliwości uznania, że te tabele kursowe - w umowach kredytów indeksowanych albo denominowanych związanych z walutą obcą - naruszają dobre obyczaje lub rażąco naruszają

interesy konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., w sytuacji, gdy dla wszystkich transakcji realizowanych w banku - niezależnie od ich źródła - stosuje się jedną i tę samą tabelę kursową, a umowa kredytu zawiera odesłanie do tych tabel kursowych?;

4) jaki moment, na gruncie wykładni art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) pozostaje adekwatny dla oceny możliwości dalszego obowiązywania i wykonywania umowy w razie wyeliminowania z jej treści postanowień o charakterze niedozwolonym w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. - czy taka ocena powinna być dokonywana według stanu na chwilę zawarcia umowy, czy też według stanu aktualnego w chwili orzekania?

Skarżący wskazał również na potrzebę wykładni przepisów prawnych mających budzić poważne rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 69 ust. 1 i 2 w zw. art. 69 ust. 3 pr. bank. oraz art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 w zw. z art. 69 ust. 3 pr. bank. w zw. z art. 353¹ k.c.

Powodowie złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną pozwanego banku, wnosząc o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu w postępowaniu ze skargi kasacyjnej według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się rozstrzygnięcia o kosztach do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez pozwaną nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie

oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (gravamen). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne wciąż uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana powołała się m.in. na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi,

niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienie SN z 20 maja 2021 r., II CSK 132/21).

Takie zagadnienie powinno zostać sformułowane wraz z przytoczeniem argumentów prawnych, świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 r., nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CKN 3/05; z 16 marca 2007 r., III CSK 34/07). Konieczne jest też wskazanie argumentów przekonujących o istotności zagadnienia (zob. postanowienie SN z 24 lipca 2007 r., IV CSK 207/07). Ponadto, ma to być zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa (postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08).

Wyjaśnienie zagadnienia prawnego musi mieć ponadto znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w której ono wystąpiło (postanowienie SN z 15 listopada 2023 r., I CSK 2295/23).

Odnosząc się do pierwszego zagadnienia prawnego sformułowanego przez pozwaną należy wskazać, że nie jest to problem nowy, który nie byłby jeszcze przedmiotem wypowiedzi SN. Tytułem przykładu warto przywołać uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, w uzasadnieniu której wskazano, że postanowienie wykraczające poza granice swobody umów w rozumieniu art. 353¹ k.c., które z tej przyczyny może być jednocześnie zakwalifikowane jako niedozwolone postanowienie umowne, nie jest bezwzględnie nieważne, ale nie wiąże konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Sankcja ta oznacza, że kwestionowane postanowienie nie wywołuje skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu, chyba że konsument następnie udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposób zapewni jego skuteczność. W orzecznictwie SN zwraca się także uwagę, że jeśli dane postanowienie umowne spełnia przesłanki określone w art. 385¹ i n. k.c., reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza zastosowanie art. 58 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c. (wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22).

Również drugie zagadnienie prawne przedstawione przez pozwaną było już przedmiotem wypowiedzi SN. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że jeżeli bez postanowień niedozwolonych umowa kredytu nie może dalej obowiązywać, mamy do czynienia z nieważnością a za podstawę takiej nieważności uznaje się art. 58 k.c. (postanowienia SN z 7 marca 2024 r., I CSK 6536/22; z 24 września 2024 r., I CSK 3089/23; z 14 listopada 2024 r., I CSK 3874/23). W orzecznictwie SN przyjmuje się ponadto, że stwierdzenie przez sąd niedozwolonego charakteru postanowienia umownego ma charakter deklaratoryjny a nie konstytutywny (postanowienia SN z 20 września 2023 r., I CSK 5201/22; z 21 listopada 2024 r., I CSK 1943/23).

Odnosząc się do zagadnienia związanego z publikowaniem przez bank kursów walut obcych na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank. należy podkreślić, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się już, że przepis ten przewiduje jedynie ogólny obowiązek informacyjny banków i nie stanowi on żadnej przeszkody do badania przez sąd abuzywności postanowień zawartej umowy (postanowienia SN: z 19 października 2022 r., I CSK 5066/22; z 26 marca 2024 r., I CSK 547/23).

Kryterium nowości nie spełnia również problem prawny oznaczony powyżej numerem 4). W bogatym orzecznictwie SN rozstrzygnięto, że ocenę czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17). Od tego też momentu klauzule abuzywne nie są wiążące dla konsumenta, chyba że - jak wskazano powyżej - konsument wyrazi świadomą wolę na objęcie go takim postanowieniem umownym. Mamy zatem do czynienia ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzule abuzywne pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyrok z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22).

Jako drugą przyczynę kasacyjną pozwana wskazała potrzebę wykładni przepisów prawnych mających budzić poważne wątpliwości i wywoływać rozbieżności w orzecznictwie sądów. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostało sporządzone w tym zakresie zgodnie

z kryteriami wypracowanymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla tej przyczyny kasacyjnej. Pomimo bowiem wskazania szeregu przepisów, które, zdaniem skarżącego, wymagają dokonania wykładni, co powinno wiązać się z odrębnym uzasadnieniem dla każdego z nich, skarżący sporządził tylko jedno wspólne uzasadnienie, z którego dodatkowo wynika, że Sąd Najwyższy wypowiadał się już obszernie odnośnie do wykładni tych przepisów. Ponadto, pozwana nie przywołała żadnych orzeczeń sądów powszechnych, które potwierdzałyby występowanie wskazywanych przez pozwaną rozbieżności. Z kolei wskazanie wyłącznie różnych stanowisk prezentowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, tak jak czyni to pozwana, nie stanowi o istnieniu rozbieżności, które uzasadniają przyjęcie skargi do rozpoznania, bowiem nie jest bezpośrednią funkcją instytucji skargi kasacyjnej doprowadzenie do eliminacji ewentualnych rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, lecz w sprawach rozpoznawanych przez sądy powszechne. Skarga kasacyjna nie służy bowiem ujednoliceniu praktyki orzecniczej i wykładni dokonywanej przez Sąd Najwyższy, lecz wyjaśnieniu kierunku wykładni w orzecznictwie sądów powszechnych, co wynika z roli i ustrojowej pozycji Sądu Najwyższego oraz instrumentów, jakimi w tym zakresie dysponuje. Natomiast ewentualne rozbieżności w orzecznictwie samego Sądu Najwyższego nie tylko nie mogą stanowić podstawy uznania zasadności zarzutów skargi kasacyjnej, ale wręcz potwierdzają istnienie ram dopuszczalnej wykładni prawa przez sądy, o ile stanowisko Sądu Najwyższego nie znalazło jednoznacznego wyrazu w uchwale mającej moc zasady prawnej (w szczególności pełnego składu Sądu Najwyższego lub Izby; zob. postanowienie SN z 28 czerwca 2024 r., I CSK 3413/23).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

[M.O.]

[a.t]